

Poučný seminář nejen o cukrové řepě v Loučeni

INSTRUCTIVE WORKSHOP NOT ONLY ABOUT SUGAR BEET IN LOUČEŇ

Začátkem roku se uskutečnila řada seminářů zaměřených na pěstování cukrovky. Jedním z nich bylo odborné školení řepářů, dodavatelů společnosti Cukrovary a lihovary TTD, které s velmi bohatým programem proběhlo v obci Loučeň na Nymbursku ve středu 28. ledna 2009.

Co se letos očekává

Agronomický ředitel společnosti, ing. Jaroslav Verfl, v úvodu zhodnotil uplynulou kampaň a nastínil výhledy pro rok 2009. V devadesátidenní kampani plánuje společnost Cukrovary a lihovary TTD zpracovat zhruba 1 400 tis. t cukrovky na cukr (70 %) a 600 tis. t na bioetanol (30 %), dohromady tedy 2 mil. t řepných bulev. Průměrný výnos bulev se předpokládá 62,5 t/ha, letošní celková výměra cukrové řepy v Čechách by tak měla být asi 32 tis. ha. Společnost Cukrovary a lihovary TTD předpokládá, že v tomto roce vyrobí 210 tis. t cukru a 700 tis. hl bioetanolu.

Ve výkupu cukrovky nedochází ke změnám, v platnosti zůstává dlouhodobá kupní smlouva pro roky 2007–2013. V Evropské unii sice 1. 10. 2008 vstoupil v platnost nový předpis 1234/2007, který nahradil dřívější předpis 318/2006, ale ke změnám prakticky nedošlo. Pro letošní rok byla vypracována nová roční kupní smlouva pro cukrovku na cukr, ve které se ruší podíl pěstitelů na dopravě. Podíl na poradenství se zvyšuje z padesáti haléřů na jednu korunu za tunu. Roční kupní smlouva na bioetanol zůstává beze změn.

Jaké ceny mohou pěstitelé očekávat? Základní výkupní cena vyplácená cukrovarem se zřejmě bude pohybovat v rozmezí od 800 do 850 Kč/t. Uvedený základ pak navýší různé příplatky a platby z Evropské unie.

Odrůdy podle odolnosti

Pro příští rok budou moci pěstitelé vybírat z pestré nabídky odrůd, z nichž všechny vykazují toleranci k rizománii. Jde o osmnáct odrůd ze Seznamu doporučených odrůd (1) plus novinky (2). Odrůdy se vybírají podle indexu, který u odrůd zkoušených jeden rok musí dosahovat nejméně 101 %, po dvouletém zkoušení 100,5 % a po tříletých zkouškách 100 %.

Z odrůd tolerantních k rizománii se v nabídce vyskytnou odrůdy Antilla, Britannia, Canyon, Caruso, Esperanza, Expert,

Felicita, Festina, Imperial, Katka KWS, Laska KWS, Lucata, Marietta, Merak, Monza, Nancy, Pohoda, Python, Scorpion a Victor (řazeno abecedně). Pěstitelé budou mít i dispozici také osivo speciálních odrůd odolných proti hádátkům (Behring, Halina KWS, Julietta a Limonica KWS). Podle informace ing. Verfla by se měly ceny osiva pohybovat mezi 125 až 160 eury za výsevní jednotku v závislosti na odrůdě a toleranci.

RoundupReady cukrovka

Budoucnost cukrovky vidí Jaromír Chochola z firmy KWS Osiva, s. r. o, v geneticky upravené cukrovce, odolné proti totálnímu herbicidu Roundup – tzv. RoundupReady (RR) cukrovce. Roundup je neselektivní vysoce účinný přípravek, snadno odbouratelný a šetrný k životnímu prostředí.

Firma Monsanto vyvinula transgenní cukrovku už v roce 1994, ale první RR odrůdy byly povoleny ve Spojených státech amerických a v Kanadě mnohem později, až v roce 2005. O rok později se RR cukrovka pěstovala na 110 ha v americkém Idahu. Další rok se plocha GM cukrovky v USA rozšířila na tisíc hektarů ve Wyomingu. Nebývalého rozmachu dosáhla geneticky upravená cukrovka v loňském roce, kdy se v USA pěstovala na ploše zhruba 300 tis. ha. Tato výměra představuje 60 % celkové plochy cukrovky pěstované v USA. S dalším rozšiřováním zastoupení geneticky upravené cukrovky se v USA počítá v následujících letech. Už v roce 2010 by podíl RR cukrovky mohl podle předpokladů činit 95–100 % z celkové výměry cukrovky.

Řada výhod

Jaké jsou výhody pěstování RR cukrovky? Především lepší ochrana proti plevelům a výrazné omezení potřeby dalších pracovních operací, které jsou nutné v agrotechnice klasické řepy.

Herbicide Roundup dobře zabírá i na víceleté a těžko hubitelné plevele. Další výhodou tohoto přípravku je to, že mnohem méně poškozuje životní prostředí. Glyfosát jako účinná látka má nižší toxicitu, než běžně používané herbicidy do cukrovky, a rychleji se odbourává v půdě.

Nadto si pěstitel může flexibilněji načasovat postřiky. Při používání konvenčních selektivních herbicidů je zemědělec značně závislý na průběhu počasí a fenologických fázích řepy

i plevelů. U RR cukrovky se první postřik může opozdit a také nejsou potřeba složité herbicidní kombinace selektivních přípravků. Další výhodou geneticky upravené cukrovky je to, že se dají efektivněji hubit i větší plevele. Negativní vliv na rostliny řepy dosud nebyl prokázán. Selektivní herbicidy způsobují prokazatelně herbicidní stres, který zpomalí vývoj rostlin cukrovky a v konečném důsledku dochází k poklesu výnosu.

Při pěstování RR cukrovky se také efektivně dají regulovat sekundární plevele. Dobrých výsledků se dosahuje i v případě hubení plevelných řep. Ošetřovat je možno až do doby uzavření řádků, což přináší navýšení výnosu.

V zemích Evropské unie se geneticky upravená cukrovka v současnosti pěstovat nesmí. Jako nejbližší pravděpodobný termín registrace geneticky upravených odrůd cukrové řepy v EU předpokládá Jaromír Chochola rok 2014 a využití ke komerčnímu pěstování nejdříve v roce 2015.

Třtina méně nákladná

V roce 2005 navštívil ing. Verfl spolu s několika dalšími spolupracovníky Brazílii, která je je největším světovým producentem cukrové třtiny, aby se zde poučili o jejím pěstování a seznámili se s rozdíly mezi výrobou cukru z cukrovky a ze třtiny. Poznatky z této cesty shrnul v závěrečném referátu.

Cukrová třtina je vytrvalá asi tři metry vysoká rostlina, pěstovaná v monokulturách. Její produktivita však v průběhu let postupně klesá, proto v Brazílii ponechávají na poli třtinu šest až sedm let a pak porost obnovují.

V porovnání s cukrovkou poskytuje třtina vyšší výnosy hmoty stonků, které se pohybují v rozmezí zhruba 60–120 t/ha. Na zpracování se využije 75 % stonku. Třtina však má nižší cukernatost. Průměrně se z jednoho hektaru třtiny získá 10–12 t

polarizačního cukru, tedy přibližně stejně jako u cukrovky. Pro úspěšné pěstování cukrové třtiny je nutný dostatek dešťových srážek, zhruba 1 200 mm za rok.

Porosty třtiny se sklízí převážně ručně, na mechanizovanou sklizeň připadá pouze 30 % ploch, protože je dražší, než ruční. Před ruční sklizní se porost nejprve zapálí, čímž se odstraní suché listy. Pak přijdou sekáči v ochranných oděvech s mačetami a dají se do díla. Useknutá třtina zůstává v řádcích na poli, odkud se odváží ke zpracování. V cukrovaru se stonky drtí a lisují. Velkou úsporou, v porovnání s cukrovkou, je mnohem snazší čištění, spočívající v jednoduchém sprchování.

Cukrovary v Brazílii nejsou závislé na dodávkách energie, veškerá její potřeba je pokryta spalováním vylišených zbytků třtiny, tzv. bagasy. Přebytky elektrické energie dokonce cukrovary dodávají do veřejné sítě. Třtinová kampaň trvá šest měsíců v roce – tedy o polovinu déle, než u cukrovky – čímž se zařízení maximálně využívá.

Na závěr Jaroslav Verfl shrnul poznatky týkající se rozdílů v pěstování cukrovky a cukrové třtiny. Výnosy jsou v podstatě stejné, ale pěstování třtiny je v současné podobě mnohem levnější. Používá se méně hnojiv a pesticidů a k úspoře dochází zejména v oblasti dopravy, čištění a spotřeby energie. Mnohem nižší, v porovnání s Evropou, jsou také mzdové náklady.

Hana Honsová, Česká zemědělská univerzita

Literatura

1. Seznam doporučených odrůd cukrovky pro rok 2009. *Listy cukrov. řepař.*, 125, 2009 (1), s. 6–12.
2. BROM R., HAKAUFOVÁ L.: Odrůdy cukrovky registrované v roce 2009. *Listy cukrov. řepař.*, 125, 2009 (2), s. 46–50.